

Якщо раніше рабів карали їх власники, то потім їм допомагали магистрати.

У період пізньої республіки ще збереглися залишки самосуду. Допускалось безкарне убивство батьком заміжньої дочки і її коханця. Чоловік такого права не мав, за виключенням, якщо коханець був особою низького походження.

З появою постійної армії виникають норми, які регулюють поведінку воїнів, порядок проходження служби, встановлюють дисциплінарну і кримінальну відповідальність воїнів за порушення [1, с. 373].

За найтяжчий злочин, яким вважалася зрада, винних: розжалували, допитували під тортурами і карали смертю. Смертна кара передбачалася також за непослух командирам, заклик до бунту, невиконання наказу, образу командирів, фізичний опір, втрату зброї у воєнний час, дезертирство під час війни або якщо воно повторне у мирний час.

Злочинне ставлення до озброєння і військового майна: продаж панцира, меча, шолома чи щита прирівнювався в мирний час до дезертирства. Коли це траплялося під час походу, карали смертю.

Отже, смертна кара у період імперії стала ще більше диференційованою залежно від соціального стану винного і потерпілого.

Література:

1. Тищик Б. Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу : Навч. посібник / Б. Й. Тищик. – Львів : Світ, 2001. – 384 с.
2. Тираспольский Г. Беседы с палачом. Казни, пытки и суровые наказания в древнем Риме / Г. Тираспольский. – М. : Интрада, 2003. – 192 с.
3. Цицерон. Речи : в 2 т. / Цицерон ; [пер. с латин. О. В. Горенштейна]. – М. : Изд-во АН СССР, 1962. – Т. 1 : Годы 81-63 до н. э. – 445 с.
4. Хрестоматия по истории древнего мира. / [под. ред. С. Л. Утченко]. – М. : Изд-во Социэкгиз, 1962. – 675 с.
5. Тацит Корнелий. Анналы. Малые произведения / Корнелий Тацит ; [пер. с лат. А. С. Бобовича]. – М. : АСТ : Астрель, 2010. – 505, [7] с.
6. Ливий Тит. История Рима от основания Города : в 3 т. / Тит Ливий ; [ред. пер. М. Л. Гаспаров, Г. С. Кнабе]. – М. : Наука, 1993. – Т. 3. – 1993. – 770 с.
7. Омельченко О. А. Римское право : учебник / О. А. Омельченко. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 221 с.

Логвиненко Ігор Альбертович,
доцент кафедри теорії та історії держави і права Харківський
національний університет внутрішніх справ, кандидат
історичних наук, доцент.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ В УНР ДОБИ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Революція Гідності (листопад 2013 р. - лютий 2014 р.) показала прагнення українського народу стати повноцінним членом сім'ї євро-

пейських народів, повністю позбутися залишків пострадянського минулого та збудувати дійсно демократичну, правову державу. З цією метою президентом і урядом країни розроблено цілий комплекс реформ, які торкаються всіх сфер життєдіяльності держави і суспільства. Проте провести ці реформи на практиці доволі складно.

Чимало негативних факторів впливають на їх успішну реалізацію. До того ж в умовах військової агресії з боку Росії українці мають захищати незалежність та територіальну цілісність своєї держави, що неможливо зробити без добре підготовленої, сучасної армії. Отже, створення боєздатної армії є першочерговим завданням, яке стоїть перед керівництвом країни. Це завдання вбачається надзвичайно складним, оскільки за режиму В. Януковича збройні сили України фактично руйнувалися і значно втратили свою боєздатність. Сьогодні Президент, Кабінет Міністрів, Верховна Рада України докладають чимало зусиль для створення сучасної армії, здатної ефективно протидіяти агресору і захистити державу від посягань на її незалежність та територіальну цілісність. По суті розпочалося реформування збройних сил України, яке вже має свої позитивні результати. На наш погляд, успішному і ефективному проведенню військової реформи може допомогти як позитивний так і негативний досвід військового будівництва національних держав періоду Української революції 1917-1921 рр.

Після Лютневої революції націонал-патріотичні сили в Україні утворили Центральну Раду. У березні-червні 1917 р. Раду та її політичну програму активно підтримують українські військові, які виявляли готовність підпорядкуватися новоствореному органу. Лідери УЦР мали реальну можливість розпочати формування власних збройних сил, якою не скористалися. Соціалістична більшість Ради вважала, що створення власної армії - короткостроковий етап на шляху до організації народної міліції, яка мала б виконувати правоохоронні функції. Ігнорування потреб військових, а інколи й побоювання їх, - призвело до трагічних наслідків. Центральна Рада фактично не мала військових сил протидіяти агресії Радянської Росії. 26 грудня на черговому засіданні Генерального Секретаріату М. Порш зробив доповідь про становище на фронті. Генеральний секретар з військових справ констатував, що армії як такої немає і наполягав на створенні нової. Були запропоновані основні принципи її формування, які закріплювалися постановою Секретаріату. У ній, зокрема, доручалось генеральному секретаріату з військових справ "приступити до організації добровольчої армії на платних засадах, як початок міліцейської армії" [1, с.63]. 3 січня 1918 р. Мала Рада ухвалила законопроект, підготовлений М. Поршем про утворення добровольчого народного війська [2]. Через декілька днів Державним банком Української Народної Республіки були випущені перші національні гроші. Незважаючи на те, що був прийнятий закон про створення української армії, який мав фінансове забезпечення, Центральна Рада не спромоглася

сформувати збройні сили. Населення вже не довіряло керівникам УНР і майже не реагувало на їх потуги створити нове українське військо. Через те, що вирішення найважливіших соціально-економічних проблем відкладалося, або ж затягувалося, Рада втратила підтримку селян та робітників - головної опори своєї влади. Населення ігнорувало заклики лідерів, постанови уряду та закони УНР. Молоду республіку практично нікому було нікому захищати, крім декількох підрозділів та патріотично налаштованої молоді - студентів і гімназистів.

На початку березня 1918 р. Центральна Рада повернулася до Києва. Враховуючи негативний досвід військового будівництва, було проведено реорганізацію Генерального військового штабу. У квітні міністерство військових справ разом з Генеральним штабом підготували новий план формування армії на основі територіального набору. Національна армія мала складатися з 8 корпусів піхоти і 4 корпусів кінноти. Розроблявся і інші заходи, які були спрямовані на створення регулярної армії, зокрема, план призову, що мав розпочатися восени [3, с.62]. Проте, часу на організацію нових збройних сил у Ради вже не було. У ніч з 29 на 30 квітня 1918 р. відбувся державний переворот. В Україні був встановлений гетьманат і проголошена Українська Держава.

Отже, досвід військового будівництва УНР доби Центральної Ради дає підстави зробити висновок, що гарантом політичної, економічної, культурної незалежності держави має бути боєздатна, добре організована, належним чином озброєна армія, яка спирається на підтримку народу і захищає незалежність та територіальну цілісність України.

Література:

1. Логвиненко И. А. Политическая деятельность Украинской Центральной Рады / И. А. Логвиненко. - Глобино : Изд-во "Полиграфсервис", 2000. - 96 с.
2. Нова Рада - 1918. - 5 січня ; 12 січня.
3. Історія держави і права України : у 2 т. Т. 2. / [В. Д. Гончаренко, О. Л. Копиленко, Б. Й. Тищик та ін.] ; за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка. - Х. : Ін Юре, 2003. - 580 с.